

За допомогою конверсії утворилися неологізми, які ми часто зустрічаємо у медіа-текстах: дієслово *to spam* виникло від іменника *a spam* та дієслово *to google* – від слова *Google*, дієслово *to facerpm* – від іменника *a facerpm* [7]. Варто наголосити, що серед неологізмів можемо побачити й аббревіації (*Shape* – *Social Sciences, Humanities, and the Arts for People and the Economy*; *НІРА* – abbreviation for *high-intensity incidental physical activity*) та скорочення (*cli-fi* – скорочено від слів *climate* і *film / fiction*; *rando* – від слова *random*) [7].

Також часто спостерігається запозичення, як засіб поповнення словника неологізмами. Наприклад: *dolce vita* (з італійської) – солодке життя; *гуго* (з грецької) – тип бутерброда (тонкий шар підсмаженого м'яса на невеликому шматку хліба); *tobogann* (з канадської англійської) – атракціон з санями [1; 3].

Отож, поповнення мови неологізмами – це незмінне явище, яке допомагає їй залишатися сучасною та точною. Неологізми виникли в результаті розвитку різних сфер життя і діяльності людини та появи нових реалій у певний період. Завдяки новоутворенням ми можемо точніше передавати та зрозуміти інформацію. Серед особливостей лексичних інновацій є: новизна, час появи, входження в мову, соціальна приналежність, номінативність та узуальність. До функцій, які виконують неологізми відносять: збагачувальну, номінативну, замінну, уточнюючу, оновлюючу, відтворюючу та експресивну функцію. Розглянувши декілька нових слів, можемо сказати, що часто неологізми утворюються за допомогою контамінації, афіксації, словоскладання, аббревіації, рідше – завдяки скороченню та конверсії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзюбіна О. І. Диференціальні ознаки неологізмів і okazіоналізмів. *Наук. вісн. ЛНУ ім. Івана Франка*. Серія: Іноземні мови. 2014. № 22. С. 78–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnu_in_mov_2014_22_13
2. Задорожний Б. М. Що таке розвиток і вдосконалення мови. *Іноземна філологія*. Львів: Світ, 1996. № 109. С. 3–8.
3. Звегинцев В. А. Теоретическая и прикладная лингвистика. Москва: ЛЕСИ, 2007. 36 с.
4. Клименко Л. О. Продуктивні моделі творення неологізмів. *Вісн. ПНУ ім. Василя Стефаника*. Філологія. Івано-Франківськ, 2001. № 7. 71 с.
5. Косович О.В. До питання про суть неологізму в сучасній лінгвістиці. URL: file:///D:/Games/zrgf_2012_2_12.pdf
6. 6Зацний Ю.А. Сучасний англomовний світ і збагачення словникового складу. Львів: ПАІС, 2007. 228 с.
7. Cambridge Dictionary: Веб-сайт. URL: <https://dictionaryblog.cambridge.org/tag/neologisms/>

Олеськів Марта
Науковий керівник – доц. Караневич Мар'яна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ МЕДИЧНИХ СЕРІАЛІВ

У сучасному світі перегляд серіалів стає з кожним днем все популярнішим серед глядачів різних вікових категорій. Це явище можна пояснити цілями їх створення. Перш за все, розробники серіалів мають на меті реалізацію розважальної функції аудіовізуальної продукції. Іншим не менш важливим завданням є залучення та утримання глядацької аудиторії для прокату реклами, яка і приносить значну частину прибутків компаній. Особливо популярними

стали англomовні серіали, оскільки американські кінокомпанії надають глядачеві великий вибір та різноманіття жанрових категорій та тематик. Через великий попит на англomовну аудіовізуальну продукцію з'явилась потреба у її перекладі.

Серед дослідників, які вивчали перекладацькі трансформації чи їх застосування в перекладі аудіовізуальної продукції можна виокремити В.Н.Комісарова[2, 3], І.С.Алексєєву[1], Р.А.Матасова[4]. Проблема дослідження перекладацьких трансформацій на матеріалі медичних серіалів ще не отримала, на наш погляд, належної уваги науковців. З огляду на це, метою нашої статті є виявлення трансформацій при перекладі медичних серіалів для забезпечення рівноцінного ефекту від їх перегляду англomовною та україномовною аудиторіями.

Як зазначає Р.А.Матасов, серіал, як і кінофільм – це полісеміотичне явище, яке здатне передавати інформацію за допомогою мовних та позамовних засобів, оскільки є видом аудіовізуальної продукції. До мовних засобів відносяться діалоги, надписи, субтитри тощо, до позамовних – зображення, музика, знаки тощо. У свою чергу мовні засоби поділяються на письмову та усну складові. До письмової відносяться надписи, титри та субтитри, до усної складової – діалоги, пісні закадровий текст тощо[4.с.10]. Доречно зауважити, що дослідник Р.А. Матасов сформулював визначення кінотексту як «технічно диференційовану динамічну знакову ситуацію, що є сукупністю структурних елементів кіномови у рамках кінематографічного твору, яка відправляє, відповідно до жанрової специфіки, певне інформаційно-емоційне повідомлення реципієнтові. Це повідомлення має вигляд синергетичної комбінації семіотичних кодів, що характеризується змістовою довершеністю, інтертекстуальністю, поліавторською модальністю та наявністю різноманітних стилістичних фігур мови кіно, записана на матеріальному носії і призначена для аудіовізуального сприйняття» [4, с. 3]. Зважаючи на це, для забезпечення адекватності перекладу перекладачі вдаються до використання трансформацій. Як зауважив В.Н.Комісаров, працюючи над кінотекстом, перекладач стає посередником між двома культурами та повинен передати реципієнту перекладу прагматичний потенціал тексту мови-оригіналу, тобто відтворити комунікативний ефект кінотексту засобами мови-перекладу [3, с.209].

В.Н. Комісаров виділяє три типи перекладацьких трансформацій: лексичні, граматичні та лексико-граматичні або комплексні [3. с.133]. До лексичних трансформацій відносяться транскодування (транскрибування та транслітерація), калькування, лексико-семантичні заміни (генералізація, конкретизація та модуляція). Серед граматичних трансформацій виділяють перестановку, членування речень, об'єднання речень та граматичні заміни. До лексико-граматичних трансформацій відноситься додавання, вилучення, антонімічний переклад, описовий переклад та компенсація. У нашій роботі ми будемо опиратись на вищевказану класифікацію перекладацьких трансформацій, розглядаючи приклади з американського медичного серіалу “The Resident” [6].

Щодо лексичних перекладацьких трансформацій, то заслуговує на увагу власне назва серіалу, адже існує два варіанти перекладу: «Ординатор» та «Резидент». В обох варіантах застосовані різні прийоми перекладу. У першому випадку перекладач використав словниковий відповідник слова “resident” у медичній сфері, а саме «ординатор», тобто лікар, який підвищує свою кваліфікацію в ординатурі. У другому випадку перекладач використав прийом транскодування, що не можна вважати доречним, адже для української глядацької аудиторії «резидент» – це особа, яка на законній підставі проживає в одній країні, але має громадянство іншої країни. Крім того, такий переклад назви серіалу не натякає потенційному глядачеві на тематику серіалу.

У перекладі серіалів часто використовують транскодування імен та прізвищ героїв, назв установ та організацій, географічних назв тощо. Наприклад, Conrad Hawkins[6] – Конрад Гокінс[5], Devon Pravesh[6] – Девон Правеш[5], Nicolette Nevin [6] – Ніколетт Невін[5], Chastain Park Hospital[6]– лікарня «Честейн-Парк»[5], Atlanta General Hospital[6] – лікарня «Атланта Дженерал» [5]. Крім того, у медичних серіалах транскодування використовують для перекладу термінів, коли у них присутні морфемі латинського чи грецького походження, або вони є інтернаціоналізмами. Наприклад, cholecystitis [6] – холецистит[5], arrhythmia[6]– аритмія[5], abscess[6] – абсцес[5], steroid[6] – стероїд[5].

Калькування як перекладацьку трансформацію найчастіше використовують для перекладу термінів, які складаються з декількох слів. Наприклад, toxic shock syndrome[6] – токсичний шоківий синдром[5], aorticvalve[6] – аортальний клапан[5], heartcrisis[6] – серцевий криз[5]. Причиною застосування калькування є наявність паралельних лексико-синтаксичних структур у парі мов. Перевагою застосування калькування для перекладу кінотексту є дотримання правил ліпсинку, оскільки слово-оригінал та слово-переклад мають схожу фонетичну форму.

Перекладачі кінотексту вдаються до застосування прийому генералізації, якщо у мові перекладу відсутня певна реалія або жз метою зменшення кількості буквених знаків при субтитруванні. Наприклад, “No more therapies, no more biopsies and drips”[6] – «Далі без терапій та болючих процедур»[5].

Використання прийому конкретизації пояснюється тим, що в англійській мові велика кількість слів з широкою семантикою. Наприклад, “poor visibility”[6] – «обмежена видимість»[5].

Часто перекладачі використовують прийом модуляції, якщо це дозволяє контекст. Наприклад, “You can’t change anything now”[6] – «Ти мусиш з цим змиритися»[5].

У перекладі серіалів дуже часто трапляються приклади граматичних перекладацьких трансформацій. Переважно їхнє застосування спричинене розбіжностями у синтаксисі англійської та української мов. При субтитруванні перекладачі часто використовують прийом об’єднання речень з тісним смисловим зв’язком для мінімізації кількості буквених знаків.

Наприклад, “I will never again remove the wrong organ from a patient. Regardless, VIP or otherwise” [6] – «Я більше не допущу видалення не того органа ні у багатого, ні у бідного пацієнта»[5]. У цьому прикладі також можна прослідкувати прийом граматичної заміни, адже дієслово “remove” перекладене за допомогою українського іменника «видалення».

Трапляються випадки, коли перекладачі кінотексту вдаються до зовнішнього та внутрішнього членування речення. При зовнішньому членуванні з одного речення на мові-оригіналу утворюється два та більше речень перекладу. Наприклад, “I’ll prescribe some vitamin E ointment to help with the healing”[6] – «Призначу вам мазь з вітаміном Е. Це допоможе рані загоїтись»[5]. При внутрішньому членуванні просте речення замінюється складнопідрядним. Наприклад, “We can’t let this happen”[6] – «Ми не можемо допустити, щоб це трапилось» [5].

В англійсько-українському перекладі часто використовують прийом антонімічного перекладу, що може бути зумовлено контекстом, мовними та культурними чинниками. Для носіїв англійської мови позитивне сприйняття дійсності є більш характерним, ніж для українців. Тому перекладачі можуть вдатися до позитивації або негативації, не спотворюючи зміст оригіналу. Наприклад, “I’ll not forget your honesty for life, sir”[6] – «Я пам’ятатиму вашу чесність до скону, сер» [5]; “Are you ok with that?”[6] – «Вас нічого не бентежить?» [5].

У деяких випадках для адекватної передачі смислу оригіналу перекладачі додають елементи, які відсутні у вихідному тексті. Прийом додавання найчастіше використовують через відмінності часових форм у парі мов та для пояснення реалій, які відсутні у культурі мови-перекладу чи можуть бути незрозумілими для вторинної глядацької аудиторії. Наприклад, “He was found unconscious in his Hilton suite an hour ago”[6] – «Його знайшли не в свідомості у номері готелю «Гілтон» годину тому» (про пацієнта)[5]. У цьому прикладі бачимо, що перекладач додав загальне пояснююче слово «готель» перед його власною назвою. Згадка назви готелю є також важливою, адже вона натякає глядачеві та героям діалогу на фінансове становище та, можливо, статус пацієнта. У цьому прикладі також продемонстрований прийом протилежний додаванню, а саме вилучення. Так, у перекладі відсутній займенник «his», адже для англійської мови характерним є часте використання присвійних займенників, що в українській мові не завжди є релевантним. Варто зазначити, що під час субтитрування перекладачі частіше вдаються до прийому вилучення, ніж додавання з причини економії буквених знаків. З цієї ж причини дуже рідко зустрічається прийом описового перекладу, який не є ефективним ні для перекладу-дубляжу, ні для субтитрування.

Для збереження експресивності та образності мовлення героїв часто вдаються до використання прийому компенсації. У випадках, коли неможливо дослівно відтворити стилістичний засіб, використаний в оригіналі, перекладач може компенсувати втрату. У кіноперекладі цей прийом доволі часто використовують для передачі індивідуальних особливостей мовлення героїв, гумористичного ефекту чи сленгу. Наприклад, “It’s just your first day in ER, NAD” (to the junior doctor) [6] – «Це тільки твій перший день в приймальному,

новачку»[5]. У цьому прикладі відбулась стилістична нівеляція, адже сленгізм відтворили стилістично нейтральною лексикою. Тому бачимо, що не завжди вдається успішно компенсувати стилістичний засіб у перекладі.

Отже, з метою досягнення адекватності перекладу серіалів перекладачі вдаються до використання перекладацьких трансформацій, а саме лексичних, граматичних та лексико-граматичних. При виборі перекладацьких трансформацій перекладачі керуються необхідністю передачі комунікативного та прагматичного навантаження, вимогою забезпечення стислого перекладу для субтитрування та правилами ліпсінку при дубляжі та закадровому озвученні.

З огляду на вищезазначене, в українському перекладі американських медичних серіалів ми доволі часто виявляємо застосування транскрибування та транслітерації для відтворення медичних термінів. Встановлено, що описовий переклад використовується у перекладі серіалів рідко, адже ця трансформація не забезпечує дотримання вимоги стислості та правил ліпсінку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И. С. Текст и перевод. Вопросы теории: монографія. М : Международные отношения, 2008. 184 с.
2. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение: навч. посіб. М., 2004. 210 с.
3. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): навч. посіб. М.: Альянс, 2013. 253 с.
4. Матасов Р. А. Методические аспекты преподавания кино/видеоперевода. Изв. Рос. гос. пед. унив., 2009. С. 155-166.
5. Джонс Е. Г. (Режисер). (2018–2019). Резидент (Сезон 2) [Серіал]. Фокс Бродкастинг Компані. URL: <https://ua-tv.net/drama/1852-rezident.html> (дата звернення: 3.02.2022–10.03.2022).
6. Jones, A. H. (Director). (2018–2019). The Resident series (Season 2) [Series]. Fox Broadcasting Company. URL: <https://subtitry.su/3984-rezident-ordinator.html> (дата звернення: 15-30.03.2022).

*Дипко Ірина
Науковий керівник – доц. Чумак Галина*

СПЕЦИФІКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ

У статті визначено зміст поняття термін та його особливості, досліджено способи систематизації термінів, розглянуто структурну особливість і способи перекладу англомовних термінів з психології українською мовою. Визначено труднощі перекладу психологічних термінів та виявлено ефективні способи передачі термінів українською мовою.

The article presents the information about the meaning of the term, its features, and ways of systemizing terms. There is provided the information about the structural features and ways of translation of English psychology terms into Ukrainian. The difficulties of translating psychological terms and effective ways of transmitting terms in Ukrainian are defined too.

Ключові слова: термін, транскрипція, транслітерація, калькування, перекладацькі трансформації.